

174

509

174
1589

A PÉNZÜGYI
KÖZIGAZGATÁSI BIRÓSÁGRÓL
SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLAT.

IRTA

Dr. GRUBER LAJOS

KÖZ- ÉS VÁLTÓ-ÜGYVÉD.

13.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1883.

616732 00165807

DR. BALLAGI GÉZA

Külön lenyomat az „Egyetértés“ 119. szám

Az e sorok feliratában körülírt kormányelőterjesztés ismét a diskusszió előterébe tolja a közigazgatási jogszolgáltatás kérdését. Az észrevételeinkre okot szolgáltató törvény tervezet okvetlenül eszünkbe juttatja báró Seny-nye Pálnak szavait: «... ama kitünő államférfiu, ki jelenleg a kormány élén áll, sokkal több érzéssel bír a hatalom kérdései, semmint egy *rendszeres organizáció* feladatai iránt.» (L. beszámoló- és programbeszédjét, Pozsonyban, 1881. évi június hó 12-én.) A kormányt úgy a törvényhozás, mint a sajtó, valamint a legkülönbözőbb kérvényezési joggal bíró testületek, szakférfiak összejöveteleikben, stb. szünet nélkül — a szó legközönségesebb jelentőségében — nógatják és szoritják, hogy a közigazgatási bíráskodás kérdését már egy-szer valahára oldja meg s így a legtöbb jogosult panaszokra minduntalan okot szolgáltató anomáliát szüntesse meg és simítsa el az elégedetlen panaszokat.

Kezdjük a törvényhozás határozott utasításain.

Az állandó pénzügyi bizottság az e javaslat iránt készült 354. számú jelentésében nem emlékszik meg arról, hogy a képviselőház már az 1879. évi márczius 1-én tartott ülésében a «pénzügyi bizottság» javaslatára a következő határozat hozatalát tartotta szükségesnek: «a ház *utasítja* a kormányt, hogy az adókiivetés és kezelés körül tapasztalt bajok orvoslása szempontjából a szükséges reform, különösen a *közigazgatási, illetőleg pénzügyi bíráskodás létesítése iránt készítsen javaslatot.*»

A fentebb idézett jelentés csak a képviselőháznak 1880. évi márczius 8-diki ülésében 3161. sz. a. kimondott határozatát idézi. «Minthogy... a közigazgatási bíráskodás nagy reformja sokkal több előmunkálatot és időt igényel, hogysen a pénzügyi adminisztráció terén szük-

séges jogbiztosítókat annak létesítésével feltétlenül összekötni kellene és miután nem kívánjuk (a bizottság indokolását úgy tette magáévá a ház), hogy ezt addig is nélkülözze a közönség . . . » utasítja a kormányt, hogy *esetleg* még a közigazgatási bíráskodás kérdésének megoldása előtt is, készítsen javaslatot a «pénzügyi bíráskodás önálló létesítése czéljából.»

A ház ez «illetőleg» és «esetleg» szavakat tartalmazó utasítással szabad kezet engedett a kormánynak e kérdés szervezetének mikéntjére nézve, és mindenki tisztában volt körülbelül az iránt, hogy a kormány az elengedhetlenül létesítendő jogoltalom minimális mérvén túl egy lépéssel sem fog oly könnyen menni.

Sajátságos sorsban részesül e kérdés. Azt kell hinni, hogy politikai és jogi életünkben nem volt még ennél nehezebb feladata a kormánynak. Legalább arra látszik utalni az a folytonosan megújuló utalás és mentegésszerű hivatkozás a kérdés borzasztó voltára. A kormányelnök előkészítette e tekintetben a terraint, a mennyiben a pénzügyi bizottságnak 1880. február hó 6-án tartott ülésében *Kautz* Gyula sürgetésére arra az enyhítő körülményre hivatkozott, hogy: a kérdés *igen nehéz és bonyolódott* és felkérte a bizottságot az iránti nyilatkozattételre, vajjon a pénzügyi bíráskodást, mely nem oly *bonyolódott* és *könnyebben vihető ki*, nem lehetne-e életbe léptetni a közigazgatási bíráskodás *sokkal nehezebb* kérdésének rendezése előtt is? A pénzügyi bizottság e nagyon is érthető újmutatás szerint természetesen nem határozhatott másként, mint úgy, hogy oda nyilatkozott, miként kívánatos volna a pénzügyi bíráskodást minél előbb behozni.

A «*nagy baj*»-t, melylyel e kérdés szerves megoldása járna, a pénzügyminiszter is hangsúlyozta ugyanakkor a bizottságban.

A belügyminiszter a közigazgatási reform tárgyában 1880. november hó 21-ére egy *értekezletet* hívott össze, a mely elé különféle kérdéseket terjesztett; a közigazgatási bíráskodásra vonatkozóké képezték a kérdések második és nagyobb csoportját. Az értekezlethez intézett kérdőponok szövegezése önkénytelenül a *suggestiv kérdések* benyomását teszi reánk, a melyeket a fenyítő eljárás tudvalevőleg perhorreskál és a mi azt bizonyítja, hogy a belügyminiszteriumban a közigazgatási bírásko-

dás kérdésének szervezéséről és ennek lényegéről egészen furcsa és helytelen fogalmakkal bírnak.

Ez értekezlet célja az volt, hogy a «tudománynak elvei a tapasztalatokkal érintkezésbe hozassanak», azonban ennél meg azt a sajtóságos eljárást tapasztaltuk, hogy a «tudomány elvei»-nek, a szakszerű elméletnek «ex professo» képviselői, mint a budapesti jog- és államtudományi kar diszei, ez értekezletnél szándékosan mellőzöttek, a mi annyival inkább felette sajnálandó, mert az értekezleten résztvevő főispán, alispán és főjegyző urak épenséggel nem voltak abban a helyzetben, hogy a közigazgatási biráskodás terén «a központon és a vidékeken» tapasztalatokat tegyenek, mert ezt — a mint *Pulszky* Ágost képviselő a képviselőház 1880. évi november 18-án tartott ülésében elmondott beszédében igen helyesen megjegyezte — *«gyakorlatilag egészen hazánk eddigi tapasztalatain kívül fekvő kérdés, a mely tekintetben úgy is csak elméleti szakemberek lehetnek.»*

Az enquéte tagjai a szóban levő kérdés tekintetében a liberális áramlatnak hódoltak és azért sajnáljuk, hogy csak «votum consultativum»-mal bírtak.

A belügyminiszter valószínűleg értékesíteni fogja ama férfiak tanácsainak eredményét, kik a modern Európa színvonalán állanak — akkor, midőn a képviselőháznak majdnem négy évvel ezelőtt hozott ama határozott utasításának fog egykoron bizonyára sietni eleget tenni, hogy t. i. *a közigazgatási biráskodás létesítése iránt javaslatot készítsen el.*

Ez enquéten ismét feltűnt a miniszterelnöknek ama nyilatkozata, hogy mennyi *tanulmánynak*, mennyi előkészületnek, mennyi megfontolásnak kell a közigazgatási bíróságok életbeléptetését megelőzni. Resuméjében kimondta Tisza az egész értekezlet véleményekéut, hogy itt van az idő a közigazgatási bíróságok felállításának kérdésével tüzelesen foglalkozni, és az előmunkálatok meglétele után ez iránt a törvényhozásnak javaslatot tenni. Tehát nem két-három hét vagy hónap alatt, de oly idő alatt, a mely ily nagy kérdések törvényhozási előkészítésére szükséges.

Ismét az a feltűnő utalás a kérdés nagy horderejére. Tehát jelenleg nem 2-3 hét, nem is 2-3 hónap, hanem majdnem 2-3 év is elmúlt már a nélkül, hogy a

kormány valószínűleg erayedetlen tanulmányai látható eredmény alakjában előttünk lennének.

Vigasztalódjunk azzal, hogy a kérdés nehéz! — Egyszer majdan csak átesik a kormány ezen is; talán csak nem igényel még egy lustrumot az eddigi majdnem már öt esztendeig tartó kursushoz, melyet az «oly annyira nehéz» kérdés tanulmányozásával töltött.

Ezek után világos volt, hogy egyelőre egy pénzügyi törvénytörvényszékkal kell megelégednünk.

Az események előre vetették árnyékukat. Ezek után világos volt, hogy az 1881: 34. t. cz. 51-ik §-ának e) pontja azt rendéli, hogy: «... *pénzügyi közigazgatási bíróság* hatásköre, azon bíróság törvénytörvényalkotásának a pénzügyminiszterre ruháztatik.» (L. az 1881: XXVII. t. cz. 20-dik §-ának 2-dik bekezdését, hol ugyanaz ki van mondva.)

A pénzügyminiszter t. i. 1881. évi január hó 31-én 593. sz. alatt egy törvényjavaslatot nyújtott be a pénzügyi közigazgatási bíróságról, mely azonban oly élezesen volt szerkesztve, hogy a közvélemény erőlyes tüzéségi támogatása nyomban születése után a papirkosárba jutatta e közjogi szörnyszülötet.

Különösen hozzájárult a közvélemény felvidítására az az intézkedése, mely szerint évről-évre kinevezendő és 8—20 frinyi napidijakat huzó tagokból állott volna a pénzügyminiszteriumnak ez expositurája.

E javaslat egy közjogi tapogató volt, egy politikai kutatás, melyet különben megmagyarázhattunk magunknak.

Az első e tárgyra vonatkozó törvényjavaslatot a pénzügyminiszter 1881. január 31-én tette le a ház asztalára. A közvélemény azonnal neki ment ez operatumnak, mely tárgyalás alá nem is került.

Rendkívüli figyelmet érdemel az 1881. szeptember 28-ki trónbeszédnek e passzusa: «... A pénzügyi igazgatás javítása és a pénzügyi bírászkodás *helyesebb alapokra fektetése* égetően érzett szükség».

Mire czéloz a trónbeszéd; vajjon arra-e, hogy az előbb említett törvényjavaslatban a pénzügyi bírászkodás *helytelen* alapokra van fektetve; vagy az eddigi avitikus, minden jogoltalom nélküli állapotra. Mi az előbb adott értelmezést vagyunk hajlandók elfogadni, ámbár nem hiszszük, hogy a kormány legfelsőbb helyen így akarta volna magát ünnepeélyes módon desavouáltatni.

Nemsokára róla a pénzügyminiszter az 1881. október 19-én a képviselőházban tartott expozéjában azt a nyilatkozatot tette, hogy igyekezett kellőleg megfelelni ama méltányos kívánalmaknak, melyek az utóbbi országgyűlés folyamán az általa beadott fentebb körülírt törvényjavaslat ellen felhozattak.

Hát talán mégis belátta volna a pénzügyminiszter, hogy a pénzügyi bírálkodás *helytelen* alapokra van fektetve és azért igyekezett az általa is méltányosaknak jelzett kívánalmaknak megfelelni?

Mindenesetre kétely tárgyát képezheti a trónbeszéd idézett passzusának homályos szövegezése.

A jelenlegi 1882. évi február hó 7-én beadott törvényjavaslat indokolásában azt mondja a pénzügyminiszter, hogy számos igen fontos és a képviselőház által sürgethettek talált törvényhozási intézkedések keresztülvitele *gátolta*, hogy az előbbi javaslat a múlt országgyűlés ideje alatt tárgyalás alá vétessék.

Teljes készséggel elhiszszük az indokolásban foglaltakat, azonban nem kevesebb meg vagyunk győződve arról is, hogy a kormány nem óhajtotta többé egyáltalában ama javaslatnak tárgyalás alá vételét, mely oly általános, mondhatni tekintet nélkül a politikai hitvallásra, általános ellenszenvvel lett fogadva.

Az új törvényjavaslat megjelenése óta elmúlt közel tizenöt hónapot a közvélemény nem engedte felhasználatlanul elmulni, hanem folytonosan ostromolták a megyék felirataikkal a képviselőházat, melyben a derék Kis-Küküllőmegyének felterjesztését pártolólág szünet nélkül kérték az e sorok feliratát képező törvényjavaslatnak mielőbb törvénynyé alkotását.

E mozgalom általános volt, mondhatni országszerte divatozott az e nemű kérvényezés és rakás számára érkeztek a feliratok, melyek a ház elnökének majdnem hetenkint kötelességévé tették a törvényhozást az alkotás sürgős voltára figyelmeztetni.

A közvélemény türelmetlensége érthető és a fenforgó valóban tarthatatlan állapotokkal elegendőképen magyarázható is.

A közigazgatás minden ágában a felelősség nélküli önkény észlelhető. A miniszteri felelősség nem használ az érzékeny közigazgatási jogsértést szenvedő polgároknak semmit sem. A miniszter cselekszik, a hogy tetszik,

a hogy talán pártszempontból előnyösebbnek véli és a jogaiban sértett fél feljajdulhat és mozgásba hozhatja a törvényhozás nagy apparátusát, hogy kis ügyvel foglalkozni kénytelen, azonban üdvös eredményt ilyen módon elérni lehetetlen, a hol a többségben lévő politikai pártból kikerülő s az ugyan csak tulajdonképen ugyanazon többségnek felelős miniszter befolyásolja az egész közigazgatást és dirigálja annak összes szálait a központból.

Közigazgatási vitás ügyekben szenvedett bármily nagy sérelem miatt miniszter nem fog sohasem megbuktatni. A lábbal taposott jog egy a függetlenség valamennyi keltekeivel ellátott teljesen megbízható törvényszéket igényel érvényesíthetése végett. A többség nem hagyja miniszterét sohasem cserben.

A feljajdulás általános és országos, hogy kielégítő jogoltalmat nyújtson a kormány a közigazgatás törvénytelen, jogtalan és sérelmes aktusai ellen.

Mindenki elszörnyűködik, hogy a miniszterium ítéljen utolsó fokban és vég- és jogérvényesen egy oly közigazgatási megtámadott aktus felett, mely talán épen csak ugyanazon miniszterium határozott direktívája folytán létesült. A miniszterium ilyen esetekben természetsszerűleg védeni köteles és védeni kész az általa inspirált alantasabb közegek működését; a miniszteriumot pedig ismét saját többsége védi a házban.

Növelte a bajt az a körülmény is, hogy a közvetlen szomszédságunkban lévő Ausztria már 1875. óta bir egy törvénynyel, mely a sors iróniájánál fogva véletlenül épen *Gödöllőn* lett szentesítve, s mely Ausztriában az egész közigazgatási önkény ellen halékony controlet nyújt a közigazgatási törvényszékekben, mely elé minden közigazgatási ügy vitethetik, kivéve nehányat, melyet a monarchia dualisztikus alakulata szükségképen kivon a közigazgatási törvényszék illetékessége alól és a rendőri büntető ügyeket.

Nálunk a kormány kizárólag csakis a pénzügyekben akarja az eddigi hatalmat kezeiből kiengedni; a közigazgatás valamennyi többi nagy mezején görcsös szívóssággal ragaszkodik még továbbra is féltett hatalmához és az önkény lehetőségéhez.

Ausztriában a kormány épen ellenkezőleg járt el. Ott ugyanis az Auersperg-kabinet az 1873-ban benyújtott

első e tárgyú törvényjavaslatában mindenre kontemp-lálta kiterjeszteni a közigazgatási törvényszék illetékességét, *kivéve az adó- és illetékügyeket*, melyek az új e nemű törvényhozás létesüléseig annak kompetenciája alól ki lettek volna véve.

E terv erős ellentállásra akadt, úgy hogy az osztrák kormány az 1874-ki második és utolsó törvényjavaslatában, mely a jelenleg érvényben levő osztrák törvény alapját képezi, már szüksége nek látta e tervével felhagyni.

Újból igyekezett azt galvanizálni *Hye*, a volt cs. kir. igazságügyminiszter és tanár, ki jelenleg a birodalmi törvényszék tagjai között foglal helyet, ha nem csalódunk, ki az osztrák urakházának 1875. évi január hó 22-én tartott ülésében e törvényjavaslat tárgyalása alkalmával statisztikai adatokkal kimutatta, hogy a közigazgatási törvényszék jurisdikciója alá tartozó döntésekből állítólag 90—95 százalék adó- és illetékügy; és hogy 10—5 százaléka a döntéseknek az államigazgatás valamennyi többi ágára vonatkozik, s ebből egyelőre csak egy adó- és illetékügyekre vonatkozó közigazgatási törvényszék felállításának szükségességét sürgette. (L. «Stenographische Protokolle» 432—457. l.)

A következő szónok, dr. *Unger* volt miniszter megczáfolta *Hye*t és számításaira hivatkozott, melyek — mondá — meglehetősen hiteles adatokon alapulnak és kimutatá, hogy az adó- és illetékügyek körülbelül *valamennyi teendőnek csakis egyharmadát teszik*, és a többi közigazgatási teendők kétharmadot tesznek ki, tehát hogy nem egy tizednek kilencz tizedhez való viszonya forog fenn.

Az utolsó szónok az osztrák urak házában a közigazgatási törvényszékre vonatkozó törvényjavaslat feletti általános vitánál az előadó br. *Rizy* volt, a ki *Hye* indítványára vonatkozólag azt a megjegyzést tette, hogy ez csupán fél dolgot teremtene.

Miután még az akkori belügyminiszter, br. *Lasser* is ez indítvány ellen nyilatkozott — *Hye* a szavazás előtt maga vonta vissza indítványát, daczára annak, hogy kellőleg támogatva lett.

Ha *Unger* számítása helyes, és nagyjában talán a mi viszonyainkra is lehetne alkalmazni az általa mondottakat, mert e tekintetben hiteles adataink nem állanak

rendelkezésünkre, akkor roppant kiterjedt még az a tér, a hol szilárd jogi elvek hiányozni fognak még talán nagyon is sokáig közigazgatásunk szervezetében.

Ha így állítjuk fel a kérdést, hogy vagy egységes jogoltalom-rendszert kívánunk, vagy semmit, akkor nem kellett volna az 1881. XXXIV. t.-cz.-nek «a közvetlenül levonandó illetékek kezeléséről» hozatni, mert ennek 34-ik §-a kimondja, hogy «a felebbezések és igazolási kérdések tárgyalására és eldöntésére :

a) a pénzügyi-igazgatóság ;

b) utolsó fokban pedig a *pénzügyi közigazgatási bíróság Budapesten illetékes.*»

E törvénnyel egy fát accompli elé lettünk állítva, mert kényszerhelyzetet teremtett. Így szintén, miután a közadók kezelési törvény módosításáról szóló minap letárgyalt törvényjavaslatnak tárgyalásába kellett ezek után bemenni, már most el kell fogadni a természetes következményeket és az utóbbi törvényjavaslattal szoros összefüggésben lévő azt a törvényjavaslatot sem lehet már többé visszautasítani, mely fejtegetéseink tárgyát képezi.

Az imént említetteknel fogok a VIII-dik magyar jogászyűlésnek 1882. évi október hó 5-én kimondott enunziatuma, mely szintén a közigazgatási bíraskodás szervezésének egységes voltát kívánja, mint post festum hozott e tekintetben minden gyakorlati jelentőség nélkülinek tekintendő.

Kapnánk tehát csak *fél* dolgot ; de ez a fél dolog sem lesz teljes fél dolog, hanem még ennél is kisebb hányad.

A törvényjavaslat ugyanis csakis az egyes adónevekről és az illetékekről intézkedik. Azonban még e tekintetben sem teljes, nem kimerítő, mert nevezetesen a nyerevény-, a szállítási- és a vadászati-adó fel sem említetik, pedig a gyakorlati élet számtalan eseteinek tömkelegében felmerülhetne itt-ott ezek tekintetében is vitás kérdés pl. az adómentesség, vagy az adó hibás kiszámítása miatt járó adóleírás iránt. Továbbá a díjakról sem tesz egyáltalában említést ; a só-, dohány- és lottó-jövedék adminisztrációjában is állhat elő az eset, hogy viták merülnek fel ; ezekről nincs provideálva a javaslatban. De a mi mindennél nagyobb baj, ez az, hogy a közvetett adók nagy mezeje teljesen ki van rekesztve a kielégítő jogoltalom nyújtására hivatott pénzügyi bírósági eljárás keretéből. A közvetett adónevek közül a szesz-, a sör- és

a cukoradó a termelés stádiumában vettetik ki; a bor- és a husadó, valamint a sajátképen ugynevezett fogyasztási adók t. i. a cukor- és sör-fogyasztási-adó pedig a forgalom stádiumában. (L. 1883. V. t. cz.) Az kétséget sem képez, hogy itt is jogsértések fordulnak és fordulhatnak elő, melyek felette szükségessé teszik szintén, hogy részrebajlatlan bíró elé vitethessenek. Az ugyan igaz, hogy mi — függetlenül -- csakis a bor- és a husadó és a némely élvezeti cikk megadóztatásáról szóló törvény-cikkben felemlített adókról intézkedhetünk teljesen önállóan.

A vám- és kereskedelmi szövetségről szóló 1867. évi XVI. törvény XI-ik cikke, valamint az ezt megújító és megerősítő 1878. XX. törvény XI-ik cikke nem képez azonban akadályt, mert azok egyszerűen csakis azt rendelik, hogy: «A só- és dohányjvedék és azon közvetett adók, melyek az ipartermelésre közvetlen befolyással vannak, névszerint a szesz-, sör- és cukoradó, mindkét állam területén e szerződés ideje alatt a megállapított *egyenlő törvények* és igazgatási rendszabályok szerint *fognak kezeltetni*, és azok csakis közös egyetértéssel változtathatók meg.»

Ez ügyek Ausztriában is ki vannak véve a közigazgatási törvényszék illetékessége alól. (§. 3. lit. c.)

Az 1878-ik XXIV. a szeszadóról szóló törvény-cikk 5-ik §-a igen világosan tartalmazza azt a rendelkezést, hogy: «sem azon kérdés: *fizetendő-e* szeszadó vagy sem? sem az adó *mértvének* meghatározása, *bírósági eljárás tárgya nem lehet.*»

Ugyanehhez teljesen hasonló intézkedést tartalmaz az 1881: IV-ik, a cukor-, kávé- és sörfogyasztás megadóztatásáról szóló törvény-cikk, a mennyiben 33-ik §-ában rendeli: «a fogyasztási adó *fizetésének kötelezettségét* és az adó *menyiségét* a közigazgatási hatóságok határozzák meg s az ez iránt felmerülő kérdések elintézése *nem tartozik a bíróságok hatásköréhez.*» (L. itt még az 1883: V. t. cz. a kávéfogyasztási adó megszüntetéséről.)

Hát épen ez a szintén helytelen intézkedés, hogy a fentebb említett ügyek nem tartoznak a pénzügyi közigazgatási bíróság hatásköréhez.

Ha már egyszer a közvélemény mintegy közóhaj teljesítéseként egy pénzügyi bíróság alkotására bírta a

kormányt reávenni, akkor minden a pénzügyek bármely terén felmerülő vita, kellene, hogy pénzügyi közigazgatási bírósági eljárás tárgya lehessen.

En sokkal jobban szerettem volna és a ezélnak megfelelőbbnek találtam volna, ha az illetékességnek casuistikus és taxatív felsorolása helyett egy minden esetre nézve egyaránt könnyen alkalmazható, tiszta, átlátszó elv lett volna felállítva, ugy mint pl. az osztrák törvényben, a hol az illetékesség a 2-ik §-ban következőképen állapítatik meg: «A közigazgatási törvényszék mindazon esetekben bíraskodik, a midőn valaki valamely közigazgatási hatóságnak törvényellenes intézkedése vagy határozata által jogaiban sérelmet vélt szenvedni.»

Az illetékügyeknél (javaslat 1. §. II.) a bíróságnak hatásköre még arra nézve is ki lenne terjesztendő, vajjon a fizetési kötelezettség egyáltalában fennáll-e vagy sem?

A mi a bírák rangját illeti, itt mi nem elégedhetünk meg azzal, hogy az elnök és a bírák csak a budapesti kir. ítélőtábla elnökével egyenlő ranggal és jelleggel bírnak, hanem határozottan kívánnunk kell, hogy a m. kir. kuria elnökének és bírának rangjával és jellegével ruháztassanak fel. Ez egy oly elengedhetetlen és méltán jogosult kívánság, melyet már másutt, évekkel ezelőtt hangsúlyoztunk, a szintén örömlünkre szolgál, hogy az igazságtügyi bizottság jelentésében magáévé tette ez eszmét. (Lásd *Gruber*: Közigazgatási bíraskodás, Bpest, 1877. 457. l. sk.)

Ausztriában «... stehen in Rang und Bezügen gleich dem Präsidenten, dem Senatspräsidenten und den Räten des obersten Gerichtshofes.» (10. §. 2. bekezdés.)

Ugyanezt tartalmazza a *bajor* törvény is (Vollzugs-Verordnung vom 31. August 1879. §. 4.) a hol ki van mondva: «... haben gleichen Rang und Gehalt mit den ... Räten des obersten Landesgerichtes. Dem Präsidenten des Verwaltungsgerichtshofes gebührt das Prädikat: «Excellenc.»

A *porosz* Allerh. Erlass vom 6. November 1875. (Ges. S. S. 602.) szintén rendeli, hogy az elnököt «der Rang der Räte erster Klasse» és a bírákat «der Rang der Räte zweiter Klasse» illeti.

Minden tekintetben biztosítani kell a bírák anyagi függetlenségét annyira, a mennyire ez körülményeink kö-

zött egyáltalában csak képzelhető. Nem szabad a bírónak, ki hivatva van a közigazgatás törvénytelen aktusait megsemmisíteni, semmit sem várni a kormány kezétől. Oly magas fokra kell őt helyeznünk, hogy onnét soknemű előmozdítások a bírói pályán már ne legyenek többé lehetségesek. A pénzügyi közigazgatási bírónak nem szabad többé sokat remélnie; ő leszámolt életével; ő pályájának zenithjén áll, s ott fenn a szédítő magasan az állásokat osztogató kormányhatalommal szemben kellő biztonságban érezi magát.

Lássuk, hogy fogják fel más államok e bírói hivatal fontosságát és minő számszerinti kifejezést lel az külföldön.

Az osztrák 1878-ki budgetben az ottani közigazgatási törvényszék dotációja kitett összesen 127,000 frtot.

Ott az elnök fizetése a «Functions- und Activitäts-Zulagen»-nel együtt véve 20,000 frtra rug; a tanácselnök 10,000 frtot huz; a nyolcz udvari tanácsos közül hárman 6500 és öten 5500 frtnyi évi fizetést élveznek; még a «Thürhüter» is épen annyit kap ott, mint egy vidéki pénzügyi fogalmazó nálunk, t. i. 850 frtot.

Poroszországban az «Ober-Verwaltungsgericht in Berlin» elnöke 15,000 márkát kap; a tanácselnök 12,000-et és tiz (rendes) tanácsos (à 7500—9900) átlag 8700 márkát.

Ennyi elég annak feltüntetésére, hogy itt fillér-gazdaság kiváló fontos politikai érdekek kockáztatásával lenne egybekapcsolva.

A javaslat szerint az említett bíróság állana egy elnökből és négy ítélobíróból.

E kis személyzet semmi körülmények között sem lesz elegendő ama óriási munkahalmaz feldolgozására, a mely e bíróság éber tevékenységét igénybe veszi.

Mi magában a pénzügyminiszteriumban tudakozódtunk és ott azt a felvilágosítást nyertük, hogy eddig évenként átlag 8000 adó- és 14,000 illetékügy fordult ott meg, a mely halmaz feldolgozása körülbelül *husz személyt* foglalkoztatott eddig. Ezek helyére lépne *egy* 5-ös tanács?!

Ez eleget mond.

Szükségesnek tartjuk még megjegyezni, hogy a pénzügyi közigaz. bíróság nem csak «felebbezések» felett van hivatva ítélni, mint a min. javaslat 1. §-a tartalmazza, hanem «*felfolyanodások*» felett is. A

pénzügyi közg. bíróságnak e tekintetbeni illetékességét már korábbi törvényeink állapítják meg u. m. az 1881. XXXIV. t.-cz. 32. §-a és a 34. §. utolsó pontja, valamint az 1881. XXVII. t.-cz. 20-dik §-ának 2-ik bekezdése.

Miután a rendelkezésünkre álló tér nem engedi meg, hogy a javaslatnak minden egyes intézkedését kritikai bonczkés alá vegyük, e helyütt csak a leginkább észrevételekre alkalmas szolgáltató határozatokra kell szorítkoznunk.

Épenséggel el nem fogadható az a javasolt alternatív intézkedés, hogy az ítélő bírák közül kettő olyanokból is kerülhetne ki, kik semmi egyebet nem tettek, mint azt, hogy az éveken át az adókievítő- vagy fel-zólamlási-bizottságokban kifejtett működésük a kormány tetszését nyerte ki, ez egy praemium kilátásba helyezése jelentőségével bírna, mely az adókievítő közegek eljárását kellemetlenül influálhatná.

A javaslat 4-ik §-ában egy egész sereg §. van átvéve az 1869. IV. t.-cz.-ből, azonban feltűnő módon csakis a 16-dik és 17-dik §-t hagyta ki a miniszter.

Vajjon miért?

Az indokolásban, mely a tárgy fontosságával fordított arányban levő rövidsége által tűnik ki, a miniszter azt mondja, «a bíróság tagjai a rendes bíróságok személyzetével egyenlő állandóság és függetlenség által lesznek minden kormányi befolyás alól kivéve.»

Azonban a kilagyott két §. épen ennek ellenkezőjét tanúsítja, mert ez a bírakat az akaratuk ellenére történhető *áttétel* és az időelőtti *nyugdíjazás* ellen biztosítja; a kormány azonban oly bírakat szeretett volna, kiket, ha kényelmetleneknek bizonyulnának netalán, úgy dirigálhatni egyik helyről a másikra, mint a sakkjáblán a figurákat.

Ezt a veszedelmes ürt a képviselőház minden bizonynyal be fogja tölni, mert különben vége lenne a p.-ü. közg. bíró állandósági érzetének.

Továbbá feltétlenül felveendő az *igazolás* jogorvoslatáról szóló intézkedés a törvénybe, melylyel akkor élhetne a fél, a midőn tőle független s általa el nem hárríthatott akadály miatt felebbezését vagy felfolyamodását a megszabott határidőkben be nem adhatta.

Ez eltekintve attól, hogy mint méltányos intézkedés bővebb magyarázatra nem igen szorul, még a konzekven-

czia kedvéért is okvetlenül felveendő, mert az alantabb hatóságoknál helyet foglal az igazolás és épen csak maga a p.-ü. közig. bíróság ítél felfolyamodás útján az igazolás kérdése felett, midőn azt a pénzügyi igazgatóság meglagadná. (L. 1881. XXXIV. t. cz. 31., 32. és 34. §§-ait.)

Ausztriában a közig. törvényszéknél az *ügyvédi kényszer* (18. §. u. pont) uralkodik. Ezen intézkedést az osztrák parlamentben épen csak maguk az ügyvédek támadták meg, azonban a nem-ügyvédek erősen exponálták magukat ez intézkedés megtartása mellett és pedig épenséggel *nem az ügyvédek érdekében*, hanem a polgárok és maga az intézmény érdekében; a polgárok érdekében, ne hogy a dolgaikat rosszul és szakértelem nélkül elvégző zugirászoknak karjaiba essenek, és az intézmény érdekében, hogy lehetőleg csakis oly ügyek kerüljenek a törvényszék elé, melyek oda valók és hogy maga az intézmény ne diszkreditáltassék magánál a lakosságnál az által, hogy el lévén árasztva az alaptalan panaszok sokaságától, ezeknek nagy része elutasittatik. Elvonták e tropikus termékenységgel bíró tért a zugirászoktól azért, mert ügyvédi kényszer nélkül is többnyire szakértők által készítettnek el az ilyen panaszok és a felek által fizetendők.

En javasolnám, hogy nálunk is felvétenessék az ügyvédi kényszer az 50 vagy 100 frton felüli szubsztrátummal bíró ügyeknél, a melyek gazdasági értéke már megérdemlik ezen kautelát arra nézve, hogy az ügy megbízható s szakavatott kezekbe jöjjön és másrésről bizonyosan ugyis zugirász segélyét vennék igénybe ilyen nagyobb összegeknél, különösen illeték-ügyeknél.

A kényszer alóli mentességre nézve az 1881. LIX. cz. 12. §-a analog alkalmazást találhatna.

Az eljárás sikeres volta érdekében intézkedni kellene a bírói személyek *érdekeltségéről*, mint kizárási okról.

A mi a pénzügyi közigazgatási bíróság előtti *eljárást* illeti, itt figyelmeztetek azon körülményre, hogy az 1880-diki közigazgatási-enquête tárgyalásai alkalmával a szónokok tulnyomó többsége a nyilvános, szóbeli, közvetlen és kontradiktorius eljárás mellett szólalt fel határozottan.

Az a mit az igazságügyi bizottság proponál, t. i. a

permissiv szóbeli eljárásnak behozatala, az a *minimuma* annak, a mit a törvényhozás nyújthat, ha a hatályos jogtörvény létesítése őszintén szándékoltatik általa; a mit a közigazgatási bizottság előtti eljárásra nézve más alkalommal mondtunk, * ugyanaz fog itt is helyet foglalni. Garancia kell az előadói önkény, a referens felületessége vagy rossz akarata ellen. A ki jogáért küzdeni akar, annak módot kell nyújtani ahhoz; nem kell félni attól, hogy apró-cseprő ügyek miatt valaki majd költséges képviselétével biz meg valakit, vagy pedig hogy a fővárosba maga felutazzék. Fontosabb ügyekben pedig igen is nagyon helyén van, ha az érdekelte fél nyomban bírhat el magától különben irreparabilis károkat.

Helytelen az az intézkedés, hogy a javaslat az eljárást nem szabályozza és hogy az rendeleti úton kontempláltatik, szabályoztatni. Azonfelül sok oly intézkedést tartalmaz a javaslat, melyek tulajdonképen az ügyviteli szabályokba valók és mert nem az egészre kiterjeszkedőleg egységesen foglalvák össze: a javaslat az önkényes, pongyola, hézagos és tökéletlen szerkesztés benyomását gyakorolja.

Az eljárásban minden esetre szükséges lesz gondoskodni arról, hogy a pénzügyi közigazgatási bíróság fel legyen jogosítva u. m. a felszámolási bizottság az 1876: XV. t.-cz. 33. §-a alapján tanukat hit alatt kihallgattatni az illető bíróság által stb.

Végül ajánljuk az eljárás tökéletes *bélyegmentességét* kimondani, a mint ezt a porosz és a hesseni törvény is határozottan rendeli.

* L. «Felebbvitel és a közadók kezelése» című cikkemet az «Egyetértés» 1883. április hó 24-ki számában.

DE BALLACI GEZA

